

תיבת נח - תיבת חסד

10. בראשית פרק ז

(כג) וַיִּמְצְאוּ אֶת-כָּל-הַיְקוּבֹם אֲשֶׁר עָלֶי-פְּנֵי הָאָדָמָה מֵאֲרֵם עַד-בְּהֵמָה עַד-רְמֵשׁ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמְצְאוּ מִן-הָאָרֶץ וַיִּשְׂאֵר אַרְיֵוֹ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּכֵהָ:
רש"י

אך נח – לצד נח, זהו פשוטו... ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכסוף, ועליו נאמר (משלי יא לא) הן לדיק צארץ יסולס:

11. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קח עמוד ב

אמרו ליה: צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה להאכילה ביום – האכלנוה ביום, שדרכה להאכילה בלילה – האכלנוה בלילה.

12. והגדת פרשת נח עמוד 121

ופעם אחת איחר להביא לארי מזונו, פעם אחת, בשנה שלמה וגם זה בשגגה - הגמרא אמרה (סנהדרין קח), שהארי חלה בתבה, שאם לא כן, היה טורף המוני בע"ח. חלה ואיבד את התאבון. ראה נח שאינו אוכל, והתפנה להאכיל אחרים. ובדיוק אז רעב הארי, וזעם, והכה! והגמרא אומרת (שבת קנב:) שאין היה שולטת באדם אלא כשהוא מאבד צלם אלוקים. נורא לחשוב: בגלל איחור אחד, בשוגג, מאבד צדיק צלם אלוקים – איך יובן הדבר!?

13. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פו עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו – עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל [מה] שעשה אברהם על ידי שליח – עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח

14. והגדת שם

ונשאלות כאן שתי שאלות. האחת: וכי כה גדול כה מעשה אבות, עד שמ"ואקחה פת לחם" זוכים ל"לחם מן השמים" ארבעים שנה... והשאלה השניה: וכי כה גדול מעשה אבות עד שאם יש בו חסרון דק מן הדק, "מים על ידי שליח" כבר ניתנו המים במדבר על ידי משה רבינו... ותשובת שתי השאלות, אחת: מעשי אבות היו בגדר זריעה, מעשים מכוננים. ובדין הוא שהגרעין יניב עץ עבות שיצמיח יער ענק. וחסרון אף דק מן הדק – בגרעין, תוצאותיו מי ישרן! כך יש להבין גם את נח בתבה. התבה לא היתה תיבת הצלה בלבד, אלא היתה בסיס לחיים החדשים והמתקנים, לעולם שעומד לקום – דור המבול השחית דרכו על הארץ וחסא בפריצות נוראה, ועל באי התיבה נגזרה שנה של פרישות מוחלטת, ואילו שפרצו גדריה נענשו קשות ובפרהסיא. גזר דינם לא נחתם אלא על הגזל, ועל כן "עולם חסד יבנה", בחסד חיים על כל הבריאה כולה, עד לאחרון הבע"ח, במסירות עצומה. ועל כן כל רפיון ורישול הוא פגם ביסוד ובשורש, ועל כן נידון בחומרה כה רבה

15. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קח עמוד ב

ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך, וכתוב צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך, ואמר רבי יוחנן: מיבן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה. תנו רבנן: שלשה שמשו בתיבה, וכולם לקו: כלב, ועורב, וחם. כלב – נקשר, עורב – רק (מוקק זע מפיו לפיה של נקבה), חם – לקה בעורו (שילא ממנו טע).

16. רש"י בראשית פרק ז

האנשים לצד והגשים לצד, לפי שנאסרו בתשמיש המטה, מפני שהעולם היה שריו צלער:

17. בראשית פרק ח

(י) וַיִּשְׁלַח אֶת-הַעֶרְבֹת וַיֵּצֵא יְצוֹא וְשׁוֹב עַד-יְבֵשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ:

18. אור החיים בראשית פרק ח פסוק ז

אכן כוונת הכתוב הוא על פי מאמר רז"ל כי העורב שמס בתובה, וידע בו נח ולזה כשפתח חלון התיבה גרש העורב מהתיבה תיכף ומיד והוא אומר וישלח את העורב ולא הזכיר לראות הקלו המים כמו שאמר אחר כך בשליחות היונה...

פרשת נח - כוחה של אחדות

חטא דור המבול

1. בראשית פרק ו פסוק יג

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קַן כְּלֵי-יֶשֶׁר בָּא לְפָנַי כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ זָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִגַּנְי מִשְׁוִיֹּתָם אֶת-הָאָרֶץ:

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קח עמוד א

אמר רבי יוחנן: בא וראה כמה גדול כחה של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל...

3. גור אריה בראשית פרק ו פסוק יג

הגזל הוא השחתת העולם הזה, דהיינו הגזלין מחריבין את העולם, שאין משא ומתן בעולם, והשם יתברך כאשר גזר גזירה אינו ממחר להביא אותה, שהוא חס על העולם, ואין הגזירה נחתמת להביא הדין, וכאשר הגזלן אינו חס על העולם ומחריב את העולם - אין השם יתברך חס גם כן, והגזירה באה:

4. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיט עמוד א

א"ר יוחנן: כל הגזול את חבירו שוה פרוטה – כאילו נוטל נשמתו ממנו, שנאמר... ואומר: אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים... וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים? אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן.

5. חפץ חיים - אהבת חסד חלק ב פרק ו

מזה נוכל לראות את הנהגת דין שמים שהוא נורא מאד שחושבין בה כל הסיבות הנולדות ע"י פעולת האדם שאפילו דבר שהוא גרמא בעלמא שגרם בפעולותיו ריעותא לחבירו ואפילו אם אותו הריעותא לא נעשה בפועל ממש להגידון ע"י גרמא רק שבסיבותיו מנע את האיש הממציא ריוח לחבירו להשתכר שיוכל לזון בני ביתו נחשב מן השמים כאלו הרגו ממש לאותו פלוני ואנשי ביתו ונענש עבור זה בעונש גדול וידוע שמדה טובה מרובה ממדת פורעניות

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר?

7. שפתי חיים מידות ועבודת ה' חלק ב עמוד טסו

היינו השאלה הראשונה – שאדם נשאל בב"ד של מעלה אם התנהג ביושר במשא ומתן או שמא ח"ו רימה וגזל, ורק אח"כ שואלים אותו על דברים אחרים, כי כאמור עוון הגזל הוא המקטרג הראשון על האדם. מהאמור נמצינו למדים את חומרת איסור הגזל והאונאה וכל קיפוח שאדם מקפח את חברו בעיני התורה.

8. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ז עמוד ב

אמר רבי אמי: אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל

9. שפתי חיים שם

ה"גשם" הוא נתנית שפע ברכה ופרנסה מאת ה' יתברך בדרך טבעית, אבל מי שאינו מאמין ובוטח שאת מה שנגזר לו מאת ה' יקבל ביושר, ואינו סומך על הסייעתא דשמיא כאשר ישתדל לפרנסתו בדרכים ישרות ומותרות, אלא חושב שהוא בכוח עצמו ישיג את צרכיו בפעולות אסורות – מרמה וגזל, לכן נענש שהשי"ת לא יתן לו את הברכה הטבעית להתפרנס על ידי הגשם. לסיכום: אם אדם נוטל את מה שלא מגיע לו, עונשו הוא שגם מה שניתן לאדם באופן טבעי מדי שנה בשנה - גשם, השי"ת ימנע ממנו.

דור הפלגה ניצל בזכות האחדות

19. בראשית פרק יא פסוק א

וַיְהִי כִלְהַאֲרִץ שָׁפָה אֲנֹתָ וּדְבָרִים אֲנֹתָיִם:

20. בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לח

אותן של דור המבול לא נשתיירה מהן פליטה ואלו של דור הפלגה נשתיירה מהם פליטה, אלא דור המבול על ידי שהיו שטופים בגזל... לפיכך לא נשתייר מהן פליטה אבל אלו על ידי שהיו אוהבים זה את זה שנאמר ויהי כל הארץ שפה אחת לפיכך נשתיירה מהן פליטה, רבי אומר גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודת כוכבים ושלום ביניהם אמר המקום כביכול איני יכול לשלוט בהן כיוון ששלום ביניהם

21. משנת רבי אהרן (רבי אהרן קטלר) נח

למדנו מכאן כמה גדול כח האחדות, שאפילו אם מאוחדים בחטא ובע"ז, והלא חטא של רבים חמור הוא ביותר, וכמו במצוה שמצינו דאינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה.... ומכל שכן הכלל כולו וביותר בחטא חמור כע"ז, ונמצא שעצם החיבור והאחדות לע"ז כשלעצמו הוא חטא נורא מאד - עם כל זאת, בגלל האחדות, אומר הקב"ה כביכול: "איני יכול לשלוט בהם".... וזוהו נתבונן, ומה החיבור לע"ז, שאין לשער גודל הקלקול שיש בחיבור עצמו ובתוצאותיו, מ"מ גדול כוחו להגן, וכביכול "אינו יכול לשלוט בהן - מעתה מה גדול כוח השלום, ומה נורא הוא החיבור לדבר מצוה, דהלא מידה טובה מרובה....

22. בראשית פרק יא

(ד) וַיֹּאמְרוּ הֶבְרֵהּ נִבְנֶה-לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשֵׁינוּ בְשָׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה-לָנוּ שֵׁם פֶּן-יִפְּזֹן עָלֵינוּ כְּלִי-הָאָרֶץ: ... (ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עִם אֹזֶה וְשָׁפָה אֲנֹתָ לְכֻלָּם וְזֶה הַזֹּכֵם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא-יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אִשָּׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: (ז) הֶבְרֵה גְרֵדָה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתֶם אִשָּׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׁפַת רֵעֵהוּ:

23. מכתב מאליהו חלק ג עמוד 96

בני דור הפלגה אמרו: "הבה נבנה..." הם רצו להיות מאוחדים, לא מפני שאהבו זה את זה אהבה אמיתית, אהבה פנימית; אלא מטרתם באיחוד בני אדם היתה: "לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות". הרצון להשיג את מילוי התאוות והרצונות, הוא שהביא אותם לידי אחדות. מטרת התאגדותם היתה להתחבר נגד ה'.... רצו לסלק מעליהם לגמרי את עול מלכות שמים, ולחיות חיים גשמיים נוחים לפי דמיונם, בלי זיקה רוחנית כלשהי. ואכן, אישר השי"ת את הסכנה שבמזימתם כמו שנאמר: "הן עם אחד ושפה אחת לכולם... ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות", כי על ידי חסד, אפילו כשהוא **שלא לשמה, קונים שכר עולם הזה...**

24. מסכתות קטנות מסכת כלה רבתי פרק ו

תנו רבנן, כינוס לצדיקים, הנאה להם והנאה לעולם; פיזור לצדיקים, רעה להם ורעה לעולם; כינוס לרשעים, רעה להם ורעה לעולם; פיזור לרשעים, הנאה להם והנאה לעולם;

25. משנת רבי אהרן שם

...היינו מצד התוצאות המתהוות מהכינוס, שיש דברים הרבה שא"א לעשותם בפיזור - ובכינוס הוא אפשרי, ולכן רע להם - לרשעים - הכינוס, שנולדות ממנו התוצאות הרעות, אך החיבור עצמו מגין עליהם....

להיזהר ש"השלום" לא יביא לטטוש הגבולות

26. בראשית פרק ט

(ב) וּמוֹרֵאֲכֶם וְזוֹתְכֶם יִהְיֶה עַל כְּלִיזְוֵיֵת הָאָרֶץ וְעַל כְּלֵעוֹף הַשָּׁמַיִם כְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְבֶּינָה הָאָדָמָה וּבְכֹל-יְדֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ: (ג) כְּלִי-רִמֵּי אֲשֶׁר הוּא-אִזְוִי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ כִּי-רַק עֵשֶׂב יִתְּתִי לָכֶם אֶת-כָּל-רִשִׁי:

(ג) שלא הרשיתי לאדם הראשון לאכול צפר אלא ירק עשב, ולכס כיוק עשב שהפקרתי לאדם הראשון, נתתי לכס את כל:

27. שפתי חכמים בראשית פרשת נח פרק ט פסוק ג אות ל

ומה שהתיר לנח הבשר יותר מלאדם, נלענ"ד לפי שמקודם היו האדם והבהמה שוין כולם מעשה ה' יצרים מן האדמה, ואין לזה יתרון על זה ולמה ימית האחד את חברו, אבל בזמן המבול שחטאו כולם והיה ראוי שיאבדו כולם אלא שנתקיימו בזכות נח, ובזה היה לו יתרון על הבעלי חיים וכו':

28. חזון הצמחונות והשלום עמוד יג

ראתה החכמה האלוקית, שהאדם נפל ממצבו המוסרי, ועד שיעלה במעלה זו, שיתנער ויבא להכרה המוסרית האמתית, עד העת המאושרה והנאורה היא, אין אותה המעלה המוסרית של הכרת משפטים של בעלי חיים ראויה לו כלל. וכמשפט כל מי שקופץ לטול את השם להתחסד במדת חסידות, הבלתי הולמתו, שאינה מביאה לו כי אם ערבוביא בדעותיו והליכות חיוי.... כמה מגוחך הדבר, כל עוד טומאתו בו, יפשוט טלפיו ויפנה לו לדרך צדקה הרחוקה, להתחסד עם בעלי חיים, כאלו כבר גמר כל חשבונותיו עם בני האדם הברואים בצלם אלוקים, כאלו כבר העמיד הכל על נכון....

29. אורות ישראל ט, י

ט כשחושבים ע"ד האדם ושאר בעלי חיים נוכל לרשום רשימה שלמה של השוויות, שהאדם וכל החיים שוים הם, ומ"מ אחר כל השוויות כולן אנו רואים, שאותה הנקודה, שבה תלוי היתרון של האדם על הבהמה, היא חובקת בקרבה את כל מעלת האדם, והאדם לא יוכל ולא יחפץ להחליפה בעד כל הון ויסבול באהבה יסורים רבים רק כדי שלא להיות מאבד את סגולת האדם המיוחדת שלו. ההבדל שבין דת ישראל ליתר הדתות, אפילו אותן שהן באות מהשפעתה, הוא ג"כ ככה.... עד שהדמיון הוה רק דמיון חיצוני, אבל הפנים משונה הוא תכלית השינוי, ולא יוכל ולא ירצה ישראל מעולם לאבד את נקודת הנשמה בשביל עטים של הפרטים המושוים, ולעולם יעמד על גורלו, הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב.

י ההבדל שבין הנשמה הישראלית, עצמיותה, מאוייה הפנימיים, שאיפתה, תכונתה ועמדתה, ובין נשמת הגויים כולם, לכל דרגותיהם, הוא יותר גדול ויותר עמוק מההבדל שבין נפש האדם ונפש הבהמה, שבין האחרונים רק הבדל כמותי נמצא, אבל בין הראשונים שורר הבדל עצמי איכותי.

30. בראשית פרק כט

(כד) וַתִּזְכֹּר עֹדָה וַתִּקְרָא בֵּן וַתֹּאמֶר עַתָּה הַפְּעַם יְלֹוּה אִישִׁי אֵלַי כִּי-יְכַדְתִּי לוֹ שְׁלֵשָׁה בָנִים עֲלֵיָן קָרָא-שְׁמֵמוֹ לְוִי:

31. שיחות מוסר מאמר י

בלידתו של לוי ביטאה לאה את תקותה לקירוב הלבבות השלם באמרה "הפעם ילוה אישי אלי וגו'". והנה אף שעיקר הטעם לקדושת שבט לוי, הוא משום שלא חטאו בעגל, מ"מ אף במצרים לא נשתעבדו, ומאז ומקדם היה שבט לוי מורם מעם. ויש לומר כי שורש מעלתם נעוץ בכך שעל ידי לידתו של לוי - יום הוסדו של השבט, נגרם קירוב הלבבות שבין יעקב אבינו ולאה, וכמו שנאמר: "הפעם ילוה אישי אלי וגו' על כן קרא שמו לוי, השבט הזה שעל ידו נתאחה הפירוד נתקדש לעד ולנצח נצחים הגורם לקירוב לבבות מתקדש לעד.

32. דברים פרק ג

(ז) וּלְלֵוִי אָמַר תִּמְנִיף וְאוֹרֵיף לְאִישׁ וְזִסִיףָּ אִשָּׁר זָסִיתוּ בְּמִסָּה תִּרְבֶּיְהוּ עֲלֵי-יְדֵי מְרִיבָה: (ט) הָאָמַר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִיו וְאֶת-אֲזִוְיוֹ לֹא הִכִּיר וְאֶת-יְבֹוֹ בָּנָיו לֹא יָדָע כִּי שְׁמָרוּ אֶמְרַתְךָ וּבְרִיתְךָ יִצְרוּ:

רש"י

(ט) האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו - כשחטאו בעגל ואמרתו (שמות לב, כו) מי לה' אלו, נאספו אליו כל בני לוי ואיתים להרוג את אבי אמו והוא מישאל, או את אחיו מאמו, או את בן בתו, וכן עשו.

אמי: "אין הגשמים נעצרים אלא בעוון גזל" ומבאר השפתי חיים שהמשמעות של ירידת גשמים היא נתינת שפע מאת ה' יתברך בדרך טבעית. הגוזל, על ידי מעשה הגזלה מראה שהוא אינו מאמין ובוטח שאת מה שנגזר עליו מאת ה' יקבל ביושר וחושב שבכוח עצמו, על ידי פעולות אסורות ישיג את צרכיו ולכן במידה כנגד מידה מעניש אותו ה' ולא נותן לו את הברכה הטבעית להתפרנס על ידי הגשם. נמצא שביסוד ובשורש של עוון גזל יש כפירה עמוקה בכל הנהגת הבריה, כפירה שכפי שאמרנו לא נשאת ברובד שבין אדם למקום, אלא משליכה באופן ישיר על העולם כולו וגורמת לערער את יסוד האחדות שיש בעולם.

תיבת נח – תיבת חסד

10-12 – לאחר המבול התורה מתארת את תוצאותיה ההרסניות של החורבן: "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ". מאידך התורה גם מתארת מה נשאר: "וישאר אך נח ואשר איתו בתבה". לכאורה המילה "אך" נראית מיותרת. רש"י מביא מדרש המבאר שהמילה "אך" באה במשמעות של מכה. במדרש מסופר שנח איחר להביא מזונות לאריה ומשום כך נענש והנחש הכישו. עונש זה שקיבל נח לכאורה תמוה מאד, שהרי בגמרא מבואר שצער גדול היה לנח ובניו בתיבה. נח ובניו נצטוו לספק מזונות לבע"ח שהיו בתיבה, כיון שיש בע"ח שדרכם לאכול ביום ויש בע"ח שדרכם לאכול בלילה, נח ובניו לא נחו לרגע וכל הזמן טרחו להאכיל את הבע"ח. הרב גלינסקי מקשה כיצד יתכן להעניש את נח על שאיחר את מזונותיו לאריה והרי מאורע זה אירע רק פעם אחת כדי להועיל עם שאר הבע"ח וגם פעם יחידה זו גם היא היתה בשגגה ואם כן כיצד יתכן לבוא בטענה על נח?

13-14 – כדי לענות על שאלה זו יש להתבונן בגמרא במסכת בבא מציעא שם אמר רב: "כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו, וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח, עשה הקב"ה לבניו על ידי שליח". הרב גלינסקי הקשה שתי קושיות: 1. האם כוחם של מעשי האבות כ"כ גדולים עד שבזכות מעשים שעשה אברהם כגון "ואקחה פת לחם" זכו ישראל ל"לחם מן השמים"? 2. האם מעשיהם של האבות כל כך גדולים עד שחסרון דק מן הדק - "מים על ידי שליח" גרם לכך שניתנו מים במדבר על ידי משה ולא על ידי ה'? והתשובה לשתי השאלות היא אחת: מעשי אבות היו בגדר זריעה, ובדין הוא שהגרעין יניב עץ עבות שיצמיח יער ענקי. וחסרון אף דק מן הדק – בגרעין, תוצאותיו הם נוראות! וכך יש להבין גם את נח בתיבה. התיבה לא היתה תיבת הצלה בלבד, אלא היתה בסיס לחיים החדשים והמתוקנים, לעולם שעומד לקום – דור המבול השחית דרכו על הארץ וחטא בפריצות נוראה, גזר דינם לא נחתם אלא על הגזל, ועל כן כדי לבנות את העולם מחדש יש לבנות בסיס חזק של "עולם חסד יבנה", הביטוי לחסד של נח היה בכך שהוא ובניו האכילו את כל הבע"ח, במסירות עצומה. ועל כן כל רפיון ורישול הוא פגם ביסוד ובשורש, ומשום כך נידון בחומרה כה רבה.

סיכום

חטא דור המבול

1-3 – התנהגותם המקולקלת של דור המבול הביאה לחורבן העולם. התורה מציינת שחטאם של דור המבול היה גזל – "קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם...". אולם ר' יוחנן מגלה לנו שדור המבול עברו על כל החטאים האפשריים והסיבה שהתורה מציינת רק את החמס (גזל), משום שעל אף ש"עברו על הכל לא נחתם דינם עד שפשטו ידיהם בגזל" ומכאן אמר ר' יוחנן שעלינו ללמוד עד כמה גדול כוחו של הגזל שהוא הביא לחורבן העולם. בטעם הדבר, ביאר המהר"ל ב'גור אריה', שהגזלנים גורמים לכך שלא יהיה משא ומתן בעולם ומביאים לקלקול העולם ועל אף שבכל העונות כאשר ה' יתברך גוזר גזירה הוא אינו ממנהר להביאה מפני שחס על העולם, על עוון גזל, כיון שהגזלן לא חס על העולם ומביא לקלקולו במידה כנגד מידה גם ה' אינו חס עליו והגזירה ממנהרת לבוא. במילים אחרות, **עולם מתוקן הוא עולם שיש בו אחדות, עולם בו האדם מבין שהוא חלק ממערכת גדולה שכל אחד צריך לתרום את חלקו. הגזלן פוגע ביסוד האחדות, שם את עצמו במרכז וחושב שכל העולם לא נברא אלא כדי למלא את רצונותיו ותאוותיו הבהמיים.**

4-5 – כדי להבין עד כמה חמור עוון הגזל, אפילו כשאינו בא בצורה ישירה, יש להתבונן בדברי ר' יוחנן במסכת ב"ק. "כל הגוזל את חברו שוה פרוטה, כאלו נוטל נשמתו ממנו" כראיה לדבריו מביא ר' יוחנן פסוק מספר שמואל ב' "ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים אשר המית את הגבעונים". בימי דוד, במשך שלוש שנים היה רעב קשה, דוד המלך פונה אל ה' כדי להבין את סיבת הרעב וכך לתקן את אשר עיוותו. ה' עונה לו "...אל שאול ואל בית הדמים אשר המית את הגבעונים", בגמרא הקשו "וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים? ותרצו שהגבעונים היו מספקים מים ומזון לאנשי נוב ולאחר שהרג שאול את נוב עיר הכוהנים איבדו הגבעונים את פרנסתם והכתוב העלה על שאול כאלו הוא הרגם ומכאן למד ר' יוחנן שכל הגוזל את חברו כאילו נוטל נשמתו.

החפץ חיים בספרו 'אהבת חסד' כותב שמגמרא זו נוכל לראות את הנהגת דין שמים כמה נורא הוא, שאפילו על גרמא האדם נענש ומכאן נוכל ללמוד עד כמה צריך להיזהר בעוון גזל שלא נכשל אפילו בגמרא, אפילו כשאין כוונתנו כלל לגזול את פלוני אלמוני.

6-7 – במסכת שבת אמר רבא שבשעה שאדם בא לדין בעולם העליון שואלים אותו כמה שאלות. השאלה הראשונה שנשאל "נשאת ונתת באמונה". בעל ה"שפתי חיים" לומד שמכך שהשאלה הראשונה עליה נשאל האדם, היא על הגזל, ניתן להסיק שעוון הגזל הוא המקטרג הראשון על האדם ומכאן יש ללמוד עד כמה חמור בעיני התורה עוון גזל וקיפוח שאדם מקפח את חברו. הסיבה לכך על פי היסוד שלמדנו, משום שהגזל הוא המקלקל העיקרי של הבריה משום שהוא פוגם ביסוד האחדות על ידי שהוא משים את עצמו במרכז ומרשה לעצמו לקחת אליו דברים שאינם שייכים לו.

8-9 – בהתבוננות יותר עמוקה, הגוזל לא רק שהוא פוגע ביסוד האחדות העולמית, אלא הוא גם כופר בבורא. בגמרא אמר רבי

ילך והתייעץ עם רבותיו. סכנה זו קיימת דוקא בעולם התורה ששם כל אחד בטוח בצדקת דרכו וככל שבטוח הוא בצדקת דרכו כך הוא בטוח שכבר הגיע למדרגת האבות הקדושים וכל סטייה קלה מדרכו שלו תביא לחורבן העולם כולו וכמו שכבר דרשו על המשנה באבות "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים", שמחלוקת שהיא "לשם שמים" לעולם לא תגיע לפתרון וסופה להתקיים לעד ולנצח נצחים משום שכל אחד בטוח שהוא צודק והשני טועה ואינו מוכן לזוז ממקומו אפילו מילימטר אחד. ואם נקשה, הרי גם ב"ש וב"ה נחלקו לשם שמים ולא ראינו שבאו לכלל הבנה ביניהם, נענה ונאמר שכבר דאגו חז"ל לגלות לנו במשנה ביבמות (פרק א משנה ד) ש"לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי" ודברים אלו יהיו לנו לעיניים, שאם אנו אוהבים ויש בינו אחדות והראיה שאיננו נמנעים מלישא זה את זה, באופן זה גם אם אנו חולקים בדעות אין כל בעיה ומחלוקת זו מכונה "מחלוקת לשם שמים", אך אילו אנו רואים שאנו חשים ריחוק וסלידה יש לבדוק היטב את דרכנו...

להיזהר שהשלום לא יביא לטשטוש הגבולות

26-28 – סכנה גדולה יש ב"שלום" בכך שהאדם עלול להגיע לידי טשטוש מעמדות. שלום שמביא לטשטוש איננו שלום! השלום האמיתי אינו יוצר טשטוש מעמדות, להפך! שלום של אמת מברר בצורה אמיתית את מקומו של כל אחד ואחד! לפני המבול נאסר על האדם לאכול מחית השדה ואילו לאחר המבול נאמר: "כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה..." בעל ה'שפתי חיים" מברך מה הביא לשינוי: לפני המבול היו האדם והבהמה שווים, שהרי כולם היו מעשה ה' יצרם מן האדמה, "ואין לזה יתרון על זה ולמה ימית האחד את חברו, אבל בזמן המבול, חטאו כולם והיו ראויים שיאבדו כולם, אלא שנתקיימו בזכות נח", ובכך נעשה יתרון לבני האדם על בע"ח ומאז אמר ה': "ומוראכם וחתכם יהיה על חית הארץ!" והורשו לאכול אף את הבע"ח.

יש אנשים שהוראה זו של ה' לא מצאה חן בעיניהם והם חסים על הבע"ח ונמנעים מלאוכלם בטענה "שמותר האדם מן הבהמה אין" (הציטוט מקהלת אבל ודאי שמי שמבין כך את הפסוק זהו סילוף גדול של דברי החכם מכל אדם). הרב זצ"ל בחזון הצמחונות כותב שגישה זו מסוכנת ויוצרת עיוותים גדולים!! האדם נפל ממעלתו המוסרית, וכל זמן שלא שב למדרגתו הנעלה אסור לו להתחסד במידת חסידות שבלתי הולמתו שאינה מביאה לו כי אם ערבוביא בדעותיו והליכות חייו. הרב ממשיך וכותב שאת הערבוב הנורא אי אפשר לפספס, שהרי אותם אנשים בכך שנמנעים מלאכול את הבע"ח פונים לדרך צדקה רחוקה ומתחסדים עם הבע"ח, בשעה שיש מבני מינים שזועקים לעזרה ואין מושיע להם. אין לך אבסורד גדול מזה!!! זהו טשטוש והוא הפך השלום!!

15-18 – חלק מה"עולם חסד יבנה" הוא להיות שותף עם העולם והסביבה. הגזלן, כפי שאמרנו שם את עצמו במרכז ובכך מנתק את עצמו מהחיבור עם העולם. התיקון לחטא זה הוא על ידי התחברות הן לרגעים הקשים והן לרגעים המשמחים. חיבור זה מביא איתו את האחדות הגדולה שהיא בונה את העולם. משום כך, בשעה שנכנסו נח ובניו לתיבה, נאסרו בתשמיש המיטה. חכמים אומרים ששלושה שימשו בתיבה וכולם לקו – כלב, העורב וחם. לא נתעסק עם העונשים אלא רק נתבונן מה עושה נח לעורב ברגע שמתאפשר לו לפתוח את צוהר התיבה – "וישלח את העורב!" מקובל לפרש שהעורב נשלח כדי לומר לנח אם קלו המים, אך האו"ח הקדוש מפרש שהעורב נשלח שלא על מנת לחזור, משום שנח לא רצה אותו בתיבה, נח לא רצה שבתבית החסד והאחדות יהיה מישהו שמידות אלו אינם נחלתו ומשום כך הוא מגרש את העורב מן התיבה.

דור הפלגה ניצל בזכות האחדות

19-23 – כשהתורה באה לתאר את דור הפלגה היא אומרת: "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים". בפסוק מופיע פעמים מוטיב האחדות וזאת כדי להורות לנו על האחדות הגדולה שהיתה בין אנשי דור הפלגה. במדרש הקשו מדוע "אותן של דור המבול לא נשתיירה מהן פליטה ואלו של דור הפלגה נשתיירה מהם פליטה" ותירצו שדור המבול היו שטופים בגזל (ומי שנגוע בעוון גזל מביא לפרוד והוא הפך האהבה), אבל דור הפלגה על אף רשעותם היו אוהבים זה את זה. מכאן למד ר' אהרן קוטלר כמה גדול כוח האחדות, אפילו כשמטרת האחדות היא "להלחם בבורא", עם כל זאת, בגלל האחדות, אומר הקב"ה כביכול: "איני יכול לשלוט בהם". והדברים מפורשים בכתוב, הקב"ה אומר לפמליא של מעלה "...ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות" ומבאר ה'מכתב מאליהו' שעל אף שהגורם המאחד הוא הרצון להשיג את מילוי התאוות והרצונות ומטרת התאגדותם היתה להתחבר נגד ה', מכל מקום כיון שהיה חסד בין אנשי דור הפלגה, אפילו כשהוא לא לשמה קונים שכר עולם הזה, וכדי שלא יצליחו להוציא את מזימתם לפועל נצרך הקב"ה לומר "הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו", בלבול השפה יביא לפרוד ומזימתם לא תצא אל הפועל! מסיים הרב קוטלר שמכאן נלמד מה גדול כוח השלום, ומה נורא הוא החיבור לדבר מצוה, דהלא מידה טובה מרובה פי כמה וכמה ממידת פורענות.

24-25 – על פי מה שלמדנו ניתן להבין מדוע חז"ל אומרים "כינוס לרשעים רעה להם ורעה לעולם, פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם" ומבאר הרב קוטלר, שכל זה מצד התוצאות המתהוות מהכינוס, שכל זמן שהרשעים אינם מכוונים יחד, הם לא יצליחו להוציא את מחשבתם הרעה לפועל וכך יהיה טוב להם וטוב לעולם, אך בשעה שיתכנסו יחד, על אף שהתכנסותם היא לרעה, מזימתם תצא אל הפועל ונמצא שרע להם ורע לעולם! ממקור זה אנו למדים שאין ללכת על האחדות בכל מחיר, לצדיק אסור להתאחד עם הרשע בטענה שמוטב לוותר על הצדקות כדי לחיות בשלום. התאחדות מעין זו היא התאחדות שרעה לרשעים ורעה לעולם! כמובן שיש להיזהר מאד, שהרי עכשיו יכול כל אחד לבוא ולטעון: הסיבה שאיני מתאחד עם פלוני אלמוני, משום שאני צדיק והוא רשע. כמו שטוענים אלו שכופרים בטובה שנתן לנו הקב"ה ומעודדים להכות חיילי צה"ל בטענה שהם רשעים. אבל ה' יראה ללבב ועל האדם להיות מאד אמתי עם עצמו ולבחון את הדברים מנקודת מבט מאד טהורה, ואם אינו מצליח

30-32 – חלק מהמושג "שלום" הוא לקיים את הציווי האלוקי, גם כאשר מבחינה חיצונית הציווי מצטייר כהפך השלום. כדי להבין את הדברים נתבונן על שבט לוי. כאשר לאה יולדת את בנה השלישי "לוי" היא אומרת "הפעם ילדה אישי אלי...". בשם "לוי" לאה ביטאה את תקוותה לקירוב הלבבות השלם בינה לבין יעקב ומבאר ר' חיים שמואלביץ ששורש מעלת שבט זה נעוץ בכך, שעל ידי לידתו של לוי נגרם קירוב לבבות בין יעקב אבינו ולאה וכיון שעל ידו התאחה הפירוד, זכה השבט להתקדש לעד ולצח נצחים ולגרום לקירוב הלבבות של ישראל לאביהם שבשמים.

לאחר שחטאו ישראל בעגל נצטוו שבט לוי להרוג את כל העובדים ועל כך אמר משה רבנו "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו" ומבאר רש"י שכשחטאו ישראל בעגל ואמר משה רבנו "מי לה' אלי", נאספו אליו כל בני לוי וציווה כל אחד להרוג את אבי אמו מישראל או את אחיו מאמו או את בן בתו וכן עשו. מדהים לראות שודקא השבט שכל מעלתו נעוץ ביסוד האחוה והשלום, דוקא הוא הלך ומקיים את דברי משה והורג רבים בישראל. ומדוע? משום שלקיים את משפטי ה' זה שלום!!! כשם שמבחינה חיצונית כשישראל למעלה ושאר העמים תחתיהם אין זה נראה שלום, אך מבחינה פנימית אין שלום אחר אלא ביחס זה בלבד!! כך במעשה לוי, על אף שמבחינה חיצונית, עצם מעשה ההריגה נראה ההפך הגמור מהשלום, באמת הפנימית אין לך שלום גדול מזה ששבט שלם מקיים ציווי אלוקי מבלי לעשות שום חשבון ולחוס על קרוב משפחה זה או אחר!!

חברים יקרים!!

דור המבול חטא בעוון גזל. גזל משמעותו פרוד הפך האחדות. מלבד זה שהגזלן מקלקל את העולם בפן החברתי הוא גם כופר בבורא בכך שהוא חושב שיש טעות והחפץ שניתן לפלוני שייך אליו.

השהות של נוח ובניו בתיבה באה ליצור עולם חדש, עולם של חסד! משום כך נצטוו נח ובניו לדאוג לכל הבע"ח ולתת להם את מזונם בזמן, וברגע שמשהו קטן השתבש, מיד נח שילם את המחיר, משום שכל פגיעה קטנה עלולה ליצור פגם ביסודות של העולם

דור הפלגה בשונה מדור המבול היו אוהבים זה את זה ועל אף שאהבה זו נולדה מהרצון לכפור בבורא מכל מקום עצם העובדה שהיו מאוחדים ואוהבים, דבר זה היה בו די כדי להגן עליהם מפני כליה.

המושג "שלום" הוא מושג פנימי ולא חיצוני. פעמים יתכן שהאדם יעשה פעולה שכלפי חוץ היא נראית הפך השלום, כמו שחיטת בע"ח, הריגת מחבל שסיים את "מלאכתו" והוצאת אדם לסקילה בזמן שיש סנהדרין, אך כל זה רק מבחינה חיצונית ומבחינה פנימית מעשה זה מביא הרבה שלום לעולם!!

שבת שלום ומבורך!!!

לפני כמה ימים התקשרתי לחנות חיות. הגעתי למערכת ניתוב שיחות וכך נאמר לי שם: למספרה הקש 1, לפסיכולוג הקש 2, לווטרינר הקש 3 ... עד שלא שמעתי את המילה וטרינר חשבתי שהגעתי לקופ"ח מכבי (נכון שאין שם מספרה אבל הבנתם מה אני רוצה לומר...). אמנם עד עכשיו דיברנו על אנשים שנמנעים מלאכול בע"ח וכעת עברנו לדבר מעט על אנשים שמשקיעים את כל חייהם בכלב שלהם. גם בדבר הזה יש סטייה, איני אומר שלא צריך לספר כלב שחם לו ויש לו קרציות, אבל לפעמים אפשר לראות כלב שיצא מהמספרה ונראה לך שהוא חתן בדרך לחופה, יש כאלו המגדילים לעשות ורוכשים לו גם ווסט יפה. בתור שעשוע אפשר להתווכח, אבל כשזה הופך להיות התעסקות יומיומית יש גבול! פעם התארחתי בשבת אצל חמי וחמותי בפ"ת, בשעות אחה"צ לקחתי את הילדים לגינה. בסמוך לגן השעשועים של בני האדם היה גן שעשועים לבעלי החיים, כנראה שנוצר וויכוח בין שני כלבים והתחילו מכות. הבעלים של הכלב החלש יותר לא היה מסוגל לראות את ה"מאורע המזעזע" ובשעת כושר הוציא את כלבו מהגן שעשועים ליטף אותו ואמר לו בהאי לישנא: "מתוק שלי, אני יודע שזה לא נעים, בטח כואב לך, אתה רוצה שנלך הביתה?" הכלב הסתכל על הבעלים שלו ואמר לו: "אל תיקח את החיים כל כך קשה אני בסה"כ כלב" ... (איני לא יודע אם זה מה שהכלב ענה באמת אבל גם אם לא ענה זה מה שהיה ראוי לענות לו)

29 – את הטשטוש הנורא והפרשנות המעוותת למושג "שלום", ניתן לראות בהבנה מוטעת של היחס שבין ישראל לעמים.

הרב באורות ישראל כותב שאם חושבים על האדם ובע"ח "נוכל לרשום רשימה שלמה של השוויות, שהאדם וכל החיים שווים הם", אך אחר כל הדומה נמצא נקודה שבה יש יתרון של האדם על הבהמה ואתה נקודה חובקת בקרבה את כל מעלת האדם והאדם לא יחפוץ להחליפה בעד כל הון שבעולם. כשם שכך הם הדברים בין מדרגת האדם למדרגת הבע"ח כך בדיוק הם הדברים בין מדרגת ישראל למדרגת העמים! על אף שיש הרבה דברים דומים מכל מקום הדמיון הוא רק חיצוני, אבל הפנים "משונה הוא תכלית השינוי, ולא יוכל ולא ירצה ישראל מעולם לאבד את נקודת הנשמה" היהודית שבו! הרב ממשיך וכותב ש"ההבדל שבין הנשמה הישראלית, עצמיתה, מאוייה הפנימיים, שאיפתה, תכונתה ועמדתה, ובין נשמת הגויים כולם, לכל דרגותיהם, הוא יותר גדול ויותר עמוק מההבדל שבין נפש האדם ונפש הבהמה", שהרי בין האדם לחיה כל ההבדל הוא הבדל כמותי וחיצוני בלבד ובין ישראל לעמים יש הבדל עצמי איכותי! הדברים חדים וברורים ולא ניתן לפרשם לכיוונים שונים!!

יש אנשים שלא מבינים דברים פשוטים. מבחינתם ישראל והעמים הם אותו דבר, אין שום הבדל! הערבוב הזה יוצר תסביכים קשים שגורם להתאכזר לארץ "אשר עיני ה' אלוקיך בה" ולעם היושב עליה. כל החשיבה הזו מעוותת.

דוגמא נוספת, מחבל ל"ע הרג יהודי, מניח את הסכין בצד ומרים את ידיו. למה? כי יודע שעכשיו יכנס לכלא הישראלי, ילמד מקצוע בחינם ומשפחתו תמומן מהרשות הפלשתינאית, גם אם ביתם ייהרס לא נורא התרומות יגיעו ויקבלו בית חדש וגדול יותר. זה עיוות!!

